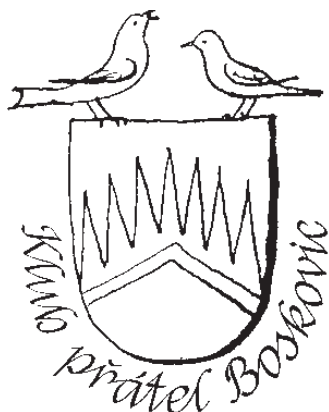

Vlastivědné listy Boskovicka

Číslo 4
prosinec 2009
ročník 17 (22)

Zprávy z Klubu přátel

Členská schůze – posezení s bábovkou

Druhá členská schůze v tomto roce se konala 29. října za účasti téměř 40 členů.

V úvodu předsedkyně KPB Eva Šmětková přednesla zprávu o průběžném plnění plánu na rok 2009. Většina naplánovaných akcí je již splněna – 2 členské schůze, mikve, VLB, tabule Naučných stezek zdraví (jejich kontrola a obnova), spolupráce s Hustopečemi a Pardubicemi, 2 zájezdy, výtvarná soutěž žáků a studentů.

Průběžně se plní úkoly trvalejšího rázu – medailonky známých osobností Boskovicka, VLB, tabule Naučných stezek zdraví a doplňuje se evidence členské základny a nové rozdělení důvěrníků, deska na DLPP (až po rekonstrukci budovy). V nejbližší době se ještě na 16. října připravuje vzpomínkové setkání u pomníku Otakara Kubína u příležitosti 40. výročí jeho úmrtí.

Diskuse se potom týkala některých problémů, které jsou permanentní a nejsou řešeny – nepořádek ve městě, rušení nočního klidu, doprava, parkování. Vyšel návrh na napsání dopisu představitelům města s požadavkem tyto problémy už nějak řešit. Hovory s ... uspořádat právě s touto tematikou, protože toto všechno kazí "image" našeho města.

Na závěr členské schůze se členové shodli na dalších zájezdech v příštím roce. Návrhy – Ivančice, Moravský Krumlov a Slovanská epopej, Zelená Hora u Žďaru nad Sázavou, Třebíč. Plán akcí na příští rok bude asi o něco chudší než dříve, protože, vzhledem k současné finanční situaci, asi bude obtížné získat nějaké peníze z grantů. Uvidíme.

Závěr schůze byl individuální – při kávě a bábovce. Srdečně děkujeme všem členkám, které se na občerstvení podílely.

Moje vzpomínky na strýce Tomšíka

Moje nejranější vzpomínky na strýce Tomšíka, jak jsme mu všichni v rodině říkali, se pojí s jeho rodným domkem na Bělé. Ten byl i mým rodným domkem, protože rodiče v něm několik roků po svatbě bydleli, než se odstěhovali do vlastního. Z tohoto času útlého dětství se mi vybavuje velká světnice, kterou jsme obývali my, malá světnička vedle sloužící jako výměnek dědečkovým rodičům a na druhé straně chodby, která byla současně pekárnou chleba i přípravou jídla, pak dvě místnosti obývané matčinými rodiči, mladší sestrou mé matky Albínou a nejmladším bratrem Tomšíkem, tehdy studentem gymnázia. Tento student se stal u křtu mým kmotrem, z čehož mu občas vyplynula povinnost se o mne postarat a domnívám se, že se někdy se mnou dost nazlobil. Ale patrně nejúčinnějším výchovným prostředkem byla jeho hra na housle, při které jsme vydatně vypěvovali zejména mou oblíbenou Komáři se ženili a plno dalších. Duši a srdcem celé této rodinné společnosti byla moje

babička, která se nejen starala o početnou rodinu, ale i o celé hospodářství, pole a dobytek. Její manžel, můj dědeček, se z I. světové války vrátil jako invalida, zůstal tedy doma, seděl na verpánku a ševcoval. Babička, ač nebyla žádná siláčka, pracovala neúnavně od časně rána do pozdního večera, byla v ní síla a houževnatosť venkovské ženy ze Šošůvky, kde vyrůstala v rodině s matkou vdovou a pěti sourozenci. Nikdy si nestěžovala a naopak ještě dokázala ostatní povzbuzovat a posilovat svou vírou, že vše zlé je k něčemu dobré, a že každé zlo se nakonec v dobro obrátí. Domnívám se, že tento optimismus se přenesl i na jejího nejmladšího, který byl tak trochu jejím chráněncem. Babička a její dvě starší dcery (moje matka Marie a teta Albína) se mu snažily ulevovat v domácích povinnostech, aby mohl využít svého velkého nadání a vystudovat. Ale mladý student se sám snažil podle svých sil pomáhat, dával kondice (učil i hraběcí hochy) i hodiny na housle.

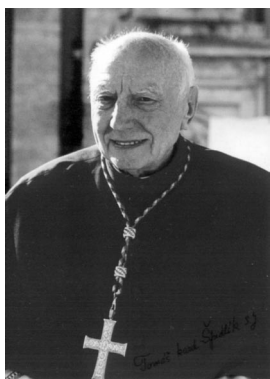
Ludmila Švandová

Když jsme se přestěhovali a strýc odešel studovat do Brna, vídala jsem jej už méně. Po uzavření vysokých škol Němci jsem o něm jen slyšela od babičky a po válce už jsem jej málem nepoznala. Jeli jsme jej navštívit na Velehrad, kde mu byl během války poskytnut azyl a přiznávám, že mě docela zarazil ten vysoký pán v sutaně, tak se lišící od veselého mládence, který si se mnou hrával. Pak už jsme jej viděli krátce nato naposledy. Když jsme se s ním loučili před jeho odjezdem do Holandska, nikdo z nás netušil, že uplyne mnoho roků, než se opět shledáme. Ve své vlasti se z něj po nástupu komunismu stala persona non grata a nemohl tedy ani on přijet sem, ani nikdo z nás jet za ním. Teprve v roce 1963 se babičce podařilo získat povolení k návštěvě, a tak se konečně po 17 letech mohla setkat se svým synem, tehdy už profesorem a doktorem teologie. Bohužel, jeho první poválečné návštěvy ve vlasti v roce 1969 se již nedožila, neboť zemřela v roce 1966. Tehdy však docházelo k určitému politickému uvolňování v naší zemi, a tak po všech těch letech, kdy jsem o strýci věděla jen z pohlednic z nejrůznějších koutů světa, tak právě v roce 1966 se mi podařilo na strýcovo pozvání i s manželem navštívit Itálii, která se stala jeho druhým domovem. Byl to pro nás úžasný zážitek, který dokáže skutečně pochopit jen ten, komu se v oněch dobách podařilo být na skok ocitnout se za ostatním drátem. Se strýcem jsme se setkali v Livornu a prožili s ním tři krásné a nezapomenutelné dny. Během doby se do Itálie podařilo dostat se i dalším členům naší rodiny – bratr Zdeněk, bratranec František s manželkou i děti mé sestry Marie. Také můj syn jako budoucí architekt zatoužil poznat krásy Itálie a setkat se se svým prastrýcem, jehož velmi obdivoval. V dobách stále tvrdě panující normalizace se mu podařilo získat devizový příslib a mohl se tak vydat na svou osudnou cestu. Vrátil se sice plný nadšení, dojmů, zážitků a plánů, ale nic z toho se mu nepodařilo realizovat. Krátce po svém návratu byl dne 3.10.1981 nalezen za nikdy neobjasněných okolností mrtev na dně propasti Macocha, ozývaly se i hlasy, které jeho smrt dávaly do souvislosti právě s onou vytouženou návštěvou Itálie a setkání s P. Špidlíkem, avšak celá událost nebyla nikdy řádně vyšetřena a patrně zůstane provázka jedním z nevyřešených případů totalitní hrůzovlády.

Přišel listopad 1989 a strýci už nic nebránilo návratu do vlasti. Strýčkovy sestry Marie a Albína se mohly radovat

Tomáš Špidlík v roce 1963 se svojí maminkou v Římě.

12. prosince 2009 se dožívá 90 let

kardinál Tomáš Špidlík

Srdečně mu blahopřejeme
k významnému životnímu jubileu.

Moje vzpomínky na strýce Tomšíka

ze setkání s milovaným mladším bratrem a radost měli pochopitelně i všichni další členové rodiny. Setkávali jsme se obvykle u bratrance Františka Odehnala, společně jsme zažili i smutné chvíle jako byly pohřby obou strýčkových sester. Pro mne zůstanou nezapomenutelným zážitkem dvě další setkání se strýčkem v Římě v jeho bytě v Centro Alletti. Poprvé to bylo se sestrou Marií na týdenním pobytu, kdy jsme nejprve se strýčkem a pak samy s mapou procházely Řím a poznávaly jeho památky a večery trávily na terase v doslova mezinárodní společnosti. Kolem nás zněla italština, angličtina, francouzština, ruština... a my jsme jen tiše seděly a obdivovaly strýce, jak hladce přechází z jedné řeči do druhé

a volně a přirozeně se baví s profesory z Oxfordu, s umělci z Ruska, se spisovatelem z Francie a dalšími významnými osobnostmi.

Ještě úžasnější byla druhá moje návštěva Říma, a to u příležitosti jmenování strýce kardinálem. Slovy lze těžko vyjádřit všechny ty povznášející pocity, tu krásu a vznešenost celého obřadu i díky za to, že jsme toho mohli být účastni. Audienci u papeže bylo toto krásné setkání dovršeno.

Můj strýček byl po celý můj život vždy předmětem mého obdivu, vážím si jeho inteligence, erudice, jeho smyslu pro humor a optimismus i obrovské empatie, kterou projevuje při životních problémech svých blízkých. Svou úžasnou sílu,

energii a vtip projevil při své poslední návštěvě Boskovic, kde se pouze v úzkém rodinném kruhu sešel se svými blízkými, zdržel se jen velmi krátce, neboť jeho přítomnost u nás souvisela s návštěvou papeže v České republice a nesla s sebou samozřejmě své povinnosti.

Naše rodina, přátelé, blízcí a všichni, kteří měli třeba jen malou příležitost se s kardinálem Tomášem Špidlíkem osobně setkat, kteří jej znají třeba prostřednictvím jeho knih či alespoň médií se zcela upřímně připojí k mému přání – kéž ještě dlouho živ a zdrav je člověk, na nějž jeho rodné město může právem být hrdé.

Ludmila Švandová, rozená Hrejsemnou, neť kardinála Tomáše Špidlíka

Vzpomínka legionáře

Není to tak dlouho, co jsme vzpomínali 91. výročí vzniku Československé republiky 28. říjen 1918. Při té příležitosti jsem zalistoval deníkem italského legionáře Josefa Dudka, pocházejícího ze Sychotína, dlouholetého učitele na obecných školách v Boskovicích. Vybral jsem z něj pro uveřejnění následující stáť.

Návrat do vlasti.

19. prosince 1918.

Před dvěma dny přišel rozkaz k odjezdu domů. Kufry zabaleny, vše naloženo, účty zaplacený. Jedeme! Naše rota, rota zákopníků s bratrem podporučíkem Lorencem a část salmerie – zásobovací oddíl našeho praporu tvoříme samostatný transport pod vedením br. Potěšila. Vlak je připraven v Battaglii, asi 12 km jihozápadně od Albignasega. V posledních dnech jsem měl nesnáze, jež by mi málem cestu s rotou jen zkazily. Vydání strava a málo pohybu v poslední době způsobily mi zažívací potíže, jež se projevovaly jako úporná zácpa. Lékař mě varoval, abych se bez uvolnění na cestu nevydával. Proto když ráno rota odcházela na dráhu, sedl jsem na tříkolku a jel do Padovy do nemocnice. Tam mi sice pomohli, ale přikázali, abych doma vyhledal řádné ošetření v nemocnici. A tak již odpoledne pomáhám nakládat rotu do vlaku. Poněvadž pojedeme územím donedávna nepřátelským, umísťujeme pro všechny případy kulomety po celém vlaku a zařizujeme přísnou pohotovost.

20. prosince. O 3. hodině ránní se vlak hnul. Jedeme domů...! Přes Padovu, Mestre, Treviso, zpuštěným územím při Piavě, Canegliano, kde řada našich bratrů zahynula v červnu potupnou smrtí rukama rakouských katanů, dále přes Gemonu. Odtud se již počínají zvedati zasněžené svahy Alp, Trbiž a Villach projíždíme v noci.

21. prosince. Jízda německo-rakouským územím za ztřeštěné pozornosti ubíhá vesele bez zvláštních příhod přes Sv. Wied do údolí Mury a přes Sv. Michal do Seltzhalu. Udivené a jaksi bojácně hledí na nás na nádražích nahodilí cestující nebo zvědavci a rakouské čtyři železničáři, kteří nám občas vyměňují lokomotivu. Při rozdělování menáže, kterou naše kuchyně vaří ve vlaku ze zásob, jež

vezeme s sebou, přicházejí vyhublé ženy a zkrhlklé děti a prosí o trochu rýže nebo teplé polévky. Z jejich tváří zírá hlad a utrpení. A hoši dávají, co mají, a dětem ještě přidávají pamlsky, jež chtěli přivést domů. Vždyť toto nejsou naši nepřátelé, ani jimi snad nebyli!

22. prosince. Bez nejmenší nehody míjíme v Horních Rakousích St. Valentin, v Mauthausenu pokračujeme Dunaj a odtud již stoupáme k pohraničním horám šumavským. Ruch ve vlaku tichne a k jedné hodině odpoledne zmírňuje vlak rychlost a zvolna projíždíme branou s nápisem: „Vítáme vás!“ jež je postavena na hranicích osvobozené vlasti. A ve chvíli již stojí vlak na zasněženém nádraží v Horním Dvořišti.

Doma

Vyskákali jsme z vlaku, seřadili se a již zahlaholilo radostné „Kde domov můj!“. Bratr Potěšil jako velitel přijímá rozpacitě jakousi deputaci a není pohnutím schopen odpovědně uvítací proslov. Nikomu z nás není do řeči, když nás vlak unáší dále k Budějovicům. Jen se rozhlížím po zasněžených pláních osvobozené země. Na nádraží v Kaplici setkávám se s přítelem ze studií, podporučíkem Bujnochem, který je tu staničním velitelem. Je jediným důstojníkem u roty a má na starost dráhu až po hranice. V Budějovicích je velké vítání. Družičky v krojích, hudba, mnoho řečí pro každého vojína párek. Po oslavné poezii přišla próza. Máme prý vystoupit z vlaku, ale ubikaci pro nás nemají. Proto zůstaneme ve vlaku i na noc. Někteří hoši si zašli do města na obhlídku.

23. prosince. Ráno je plno řečí o urezávání hvězdiček, s nimiž se množství důstojníků nemohlo dosud rozloučit. Blyská prý se jich na promenádě známých měst plno. Zaspali – nebo čekají, že se staré „zlaté“ časy vrátí? Není divu, že to naše hochy „píchá“.

Po poledni jedeme dále ve svém vlaku přes Veselí-Mezimostí a Jihlavu k Brnu. Vlak se vleče pomalu, na vyzdobených nádražích všude družičky, kytice a řeči, až to unavuje. Před večerem jsme v Brně. Nocovat budeme ve vlaku. Do města vojáky nepouštíme, a to ze dvou důvodů:

Triaticátníci dali se strhnout k nerozváznému „bílení“, to je rozbíjení ně-

meckých tabulí a nápisů, aby v tom naši nepokračovali. Za druhé proto, že již z Budějovic projeví k nám zvláštní přichylnost ženštiny polosvěta, potulní kluci a psi. Odevzdáváme je zde policii.

24. prosince. Rota dostala ubytování v Kelčanech u Kyjova. Směřujeme tedy přímo na Slovensko. Dostávám dovolenou na dolčení. Odebral jsem se do nemocnice. Po lékařské prohlídce jsem si hned vyžádal dovolenou. Chci být na štědrý den doma. Nejbližším vlakem jedu. Ve Skalici naložil mě i kufry již za soumraku pan Staníček do kočáru a zavezl mě do Sychotína. Fanda žehlila límce a plakala... Radostnější štědrý den jsem si nikdy nepředstavoval. Plakala, že nemá o mně již dlouhé měsíce zpráv. Náš kurýr v Linci byl přepaden a veškerá zavazadla i naši poštu mu vzali. Za tmy již vydal jsem se pěšky domů, k rodičům do Petrova. Maminka vyndávala právě z pekární koláče, jak bylo u nás před svátky zvykem a Václav nad nimi zpíval: „Ejhle chasa naše!“ To bylo překvapení, radosti, divení, vptávání, vyprávění a vzpomínání dlouho do noci! Po čtyřech letech jsem zase o vánocích doma s rodinou pohromadě. Jen bratr Jeník schází. Dle zprávy Červeného kříže někde v Rusku zahynul. Dle posledních listků bojoval jako voják kavkazských střelců č. 5 – byl tedy bezpochyby také dobrovolníkem.

Tři týdny dojíždím do Brna k ošetřování. Dny v nemocnici se dlouho vlekou. Proto jsem většinou doma, vlastně u Fan-

dy. Ta šije a šije, aby pomohla uhasit životy v rodině, jež je válekou těžce poškozena. Noviny píší o návratu legionářů z Francie a Itálie. Název, proti kterému jsme se v Itálii bránili, nám dává národ sám. Od roty nemám zpráv, ale z novin se dovidám, že italští legionáři obsazují po etapách Slovensko. Že to není bez bojů, je přirozené. Musím za nimi.

19. ledna. Nejkrásnější léta jsou ztracena. Jen když alespoň zdraví zase slouží. Žažívání je zase v pořádku a leptavé účinky yperitu zmizely téměř beze stopy.

Dál deník pokračuje působením na Slovensku, které skončilo 5. září 1919, kdy byl nadporučík Dudek propuštěn do civilu a mohl se věnovat učitelskému povolání.

Vzpomínkové setkání

V pátek dne 16. října 2009 se uskutečnilo u pomníku Otokara Kubína vzpomínkové setkání občanů při příležitosti 40. výročí Mistra O. Kubína. Setkání organizoval Klub přátel Boskovic za spoluúčasti města Boskovic.

Setkání se zúčastnilo 35 občanů, při čemž účast byla ovlivněna velmi špatným počasím.

Setkání zahájila a přítomné přivítala Jarka Kovaříková, jmenovitě pana starostu Jaroslava Dohnálka a místostarostku Miroslavu Vítkovou. Na to navázala vzpomínkou na Otokara Kubína, ve které uvedla:

Stojíme v místech, kde stával dům, ve kterém se Otokar Kubín 22. 10. 1883 narodil. Rozhodnutí stát se malířem nebylo jeho otcem vítáno s nadšením, neboť si přál, aby Otokar byl učitelem, jako jeho děda a přihlásil ho ve třetí třídě měšťanské školy na učitelský ústav v Brně. Otokar Kubín s tím však nesou-

hlasil. Pomohl rodinný přítel a boskovický rodák Vilém Dokoupil, který byl ředitelem kamenické školy v Hořicích a který poznal Otokarův talent. Přemluvil rodiče a ti nakonec souhlasili, aby v Hořicích studoval. Po roce se Otokar Kubín přihlásil na Akademii výtvarných umění v Praze, kde udělal zkoušku u Václava Myslbeka. Malířství studoval u významných malířů, jako byl Václav Brožík, Vojtěch Hynais a Hanuš Schwaiger.

Po absolvování Akademie se vrátil zpět do Boskovic a začal malovat zdejší krajinu. V roce 1905 odchází do světa, do Antverp, Neapole a Říma. Po návratu domů si na zahradě svých rodičů postavil svůj první ateliér, zvaný Bouda. V roce se 1907 se zúčastnil významné výstavy OSMY v Praze a pak následovaly další výstavy. V roce 1912 se oženil a rozhodl se trvale přesídlit do Paříže. Rozhodnutí to nebylo v té době nejšťastnější a počátky ve Francii byly dosti těžké. Pre-

Nevím, proč si to pamatují (asi proto, že jsem byl odjakživa mlsoun), na koupališti jsem jednou natrefil tatínka, jak sedí s kamarády (jedním z nich byl, to si pamatuji bezpečně, překladatel Adolf Kroupa) a krájí si salám s černou slupkou na tlustá voňavá kolečka. To jsem neznal, znal jsem jen ten s obyčejnou hnědou. Mlsně jsem obcházel kolem, nakonec úspěšně. Byl vynikající. Vzpomínám si také na dramatickou noc, kdy vzplanula boskovická provaznická dílna a vysoké plameny strašidelně osvětlovaly celé město nad námi.

Pak jsme s Boskovice poněkud ztratili kontakt. Tatínek zemřel na podzim téhož roku a jeho sestřenice jej brzy následovala. Po několika letech mi Boskovice připomenula návštěva Otokara Kubína. Zastavil se u nás v Praze při svém poněkud nešťastném návratu do vlasti. Hned zkraye musím poznamenat, že se mi ta návštěva pranic nelíbila. Naše babínka (mamčinina maminka) pocházela od Kroměříže a pekla téměř záračně hanácké koláče. Takové ty uvnitř s tvárohem a nahoře s marmeládou a posypátkem, neboli žmolenkou. Francouzská kuchyně, na kterou byl pan Kubín zvyklý, je jistě vynikající, ale na takový zážrak se nikdy nezmohla. A tak se velký malíř do nich pustil (byl jich vrchovatý tác) a neprestal, dokud si na prst nepřilepil poslední hrudku žmolenky. Na mne nezbyl ani jeden a tak jsem si dlouho o francouzských malířích myslel svoje. Později jsem názor na něj podstatně

Jaroslava Kovaříková a Jiří Bušina

sto se dokázal prosadit a již v roce 1914 měl Otokar Kubín v Paříži samostatnou výstavu. Po vypuknutí války byli manželé Kubínovi internováni v cizineckém táboře v Bordeaux. V té době paní Kubínová otěhotněla. Jejich syn Pascal však zemřel v r. 1919, paní Kubínová onemocněla, stěhují se proto do zdravějšího prostředí do Apty v naději, že se zde paní Kubínová uzdraví. Ta však po několika měsících v roce 1920 zemřela. Za dva roky po těchto tragédiích, které Otokara postihly, se oženil podruhé. Jeho druhou paní jsme pak vidávali v Boskovicích, když se malíř vrátil do Československa v r. 1951. Převážnou část svého života Otokar Kubín prožil ve Francii, kde maloval francouzské krajiny. Nikdy však nepopřel svůj původ a i přes dlouhý pobyt ve Francii zůstal českým umělcem. Nikdy ve Francii nemohl vymazat ze své duše znaky dané národní tradicí, výchovou v rodině a ve škole. A těmito vrozenými znaky naplnil své francouzské krajiny, což vystihli francouzští kritici, kteří rozpoznali v jeho rukopisu slovanskou měkkost a citlivost. Důvody Kubínova odchodu do Paříže byly čisté umělecké a i když zde našel dobré podmínky pro svoji práci, nikdy nepotlačil vědomí příslušnosti k národu, ze kterého vzešel.

Návrat domů v roce 1951 byl s úmyslem zůstat jeden měsíc. Pobyt si prodloužil na jeden rok, po uplynutí této doby přijal čs. občanství a rozhodl se pro trvalý pobyt. Toto rozhodnutí bezpochyby způsobily vzpomínky na mládí. V Boskovicích bydlel na rezidenci a maloval krajiny kolem Boskovic, Boskovice s touhou vyslovit jimi lásku k rod-

nému kraji. Moravská krajina není však tak sladká jako Provence, kde je obloha čistě modrá a kde je počasí příjemnější. U nás je podnebí drsnější, obloha temnější s obláčky a mraky. A na stárnoucího malíře stále úporněji působily vzpomínky na šťastnou dobu v Provincii, až ho donutily k návratu do Francie. Z Boskovic odešel v r. 1964 a tam v milované Provincii dokončil svou životní pouť 17. října 1969.

Po Otokaru Kubínovi zůstalo rozsáhlé dílo a jeho obrazy jsou po celém světě v galeriích, kde je lidé obdivují. Malíř dvou krajin které miloval. Obrazy z Provence ze kterých na nás dýchne teplo a vůně levandule. Z obrazů, které maloval ve své domovině, zvláště pak obrazy nádherných kytic voní po našem kraji.

Kytici květů mu věnujeme i my. Je to poděkování za krásné obrazy, kterým nám zanechal, které budu obdivovat i další generace. Boskovice našemu rodáku věnovaly tento památník. Je na místě jeho narození a v létě kvetoucí levandule připomíná všem kolemjdoucím jeho šťastné roky prožité ve sladké Provincii.

Po úvodním projevu Jarky Kovaříkové promluvil starosta města. Vyzdvihl zejména význam Otokara Kubína pro propagaci Boskovic a také to, že je třeba si stále významné osobnosti města připomínat, neboť jsou nositeli kulturní historie a příkladem pro dnešní generaci. Poděkoval také Klubu za organizaci vzpomínkového setkání.

Poté Jiří Bušina za Klub přátel Boskovic a oba představitelé města položili k pomníku kytice květů. Tím bylo setkání ukončeno.

Boskovice

Když jsem byl kluk, stála u každého vjezdu do Kunštátu dřevěná žlutá cedule s černým nápisem Kunštát, okres Boskovice. To mi připadalo normální a logické, Boskovice jsem znal a byly nejbližším větším městem. Méně logické se mi pak zdálo, když cedule zmizely a okres se změnil na Blansko. To jsem neznal, nikdy jsem tam v té době nebyl a nevěděl jsem o nikom, kdo by tam jezdil. Pro mne se tím však nic neměnilo, stejně jako se nic nezměnilo tím, že jsme už nebyli lidově demokratická republika, ale republika socialistická. Kunštát i Boskovice se pomalu rozpadaly stejným tempem, tam i onde se prodával jeden druh salámu, zelenina se vozila shnilá bůhvídkud, kina promítala stejná dramata o budování světých zitřků, vládl prostě neměnný pořádek a kluk, který neměl žádné problémy s úřady, nemusel jezdit ani do Boskovic ani do Blanska.

Boskovice jsem ale přece jen znal od opravdu útlého dětství. Bydlela tam totiž v Červené zahradě tatínkova sestřenice Hermína Stejskalová a v roce 1949 jsme u ní prožili větší část prázdnin. Měla dcerku Mařenku, která byla přibližně stejně stará jako já, další dcerku Hanku a syna Juru, který byl zase věkově blíž mému staršímu bratru Františkovi (kdepak asi jsou, od té doby jsem je neviděl). Od Stejskalů bylo koupaliště co by kamenem dohodil, tehdy se snad děti netopily a nikdo je neunášel, takže jsme s malou kamarádkou chodili sami a třeba až na místě jsme našli maminku nebo tatínka.

změnil, zvláště na počátku devadesátých let, kdy bylo v Boskovicích vystaveno více než šedesát jeho pláten. Kde jsou?

Před třemi lety jsem se stal kunštátským penzistou a do Boskovic se podívám každou chvilku. Samozřejmě, jako penzista, do nemocnice, ale i na příjemnější místa. Nejraději do židovského města, jehož záchrana je malým zázrakem (prý tam minulý režim se svým vytríbeným vkusem chtěl postavit pane-

lákové sídliště). Jezdím si tam pro dobrý čaj a vypít dobrou kávu nebo sklenku vína, rád se tam pohrabu v antikvariátu. Nedávno jsem se také seznámil s panem Bařinkou a v jeho galerii spáchal hned dvě kulturní akce. Jednoduše řečeno, Boskovice považují za své město. Vždyť je to prostě a jasně. Stačí si sednout na boskovickém náměstí na lavičku, rozhlížet se kolem a v duchu si promítnout náměstí blanenské. Není o čem mluvit.

Jan Halas v Galerii Otokara Kubína. Foto.: Tomáš Trumpeš

Malá Haná. Poznámky k vývoji a formování regionu

Nahlédneme-li do topografických děl 18. století, kde se jejich autoři poprvé širěji věnují tzv. kmenovosti moravského lidu, zjistíme, že obyvatelé západní a severozápadní Moravy včetně Dražanské vrchoviny jsou označováni jako Horáci. Musíme však poznamenat, že označení obyvatel „Horáci“ je daleko starší, protože se v regionu objevuje už v 16. století v souvislosti s udělením práva odměrti poddaným na lysickém panství Hynkem Bočkem z Kunštátu a na Polně. V listině datované k roku 1514 jsou jako Horáci označeni obyvatelé výše položené části dominia, konkrétně z dědin Bedřichova, Kunčiny Vsi, Hlubokého a Lhoty, a to ve srovnání s Lysicemi a Drnovicemi ležícími pod horami v úrodnější části feudálního statku. Vedle Hanáků a Valachů tak máme poprvé písemně doložené označení obyvatel i na západní Moravě, i když jen pro úzce vymezené teritorium. Navíc lze namítnout, že jde o obecné označení všech obyvatel žijících na horách. Ale historický vývoj ukázal, že toto obecné označení se stalo vlastním.

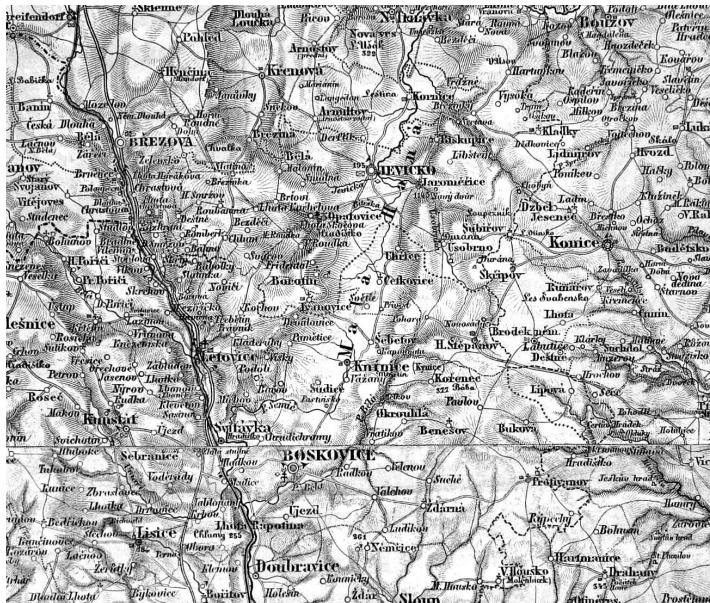
Název Horáci pro obyvatele západní Moravy se tak objevuje ve všech vlastivědných a kartografických dílech také v 18. a 19. století, ale vedle nich ještě označení Podhoráci, které do literatury uvedl r. 1815 Karl Josef Jurende ve své Rukověti etnografie Moravy (Grundrisse zur Ethnographie Mährens. Moravia 1815): „Podhoráci jsou sice nazýváni všichni ti, kdo žijí na úpatí hor, a netvoří tedy žádný vlastní národní kmen; Horáci a Podhoráci jsou však nazýváni zejména ti čeští Moravané, kteří obývají hornatý a lesnatý kraj – území s velkou rozlohou – na severozápadě země. Jejich hranice jsou přibližně na severu: Březová, Mohelnice, Štítý, Ruda; na východě: hranice Hané, Litovel, Plumlov a Slavkov; na jihu: Židlochovice, Pohořelice, Moravský Krumlov, Jevišovice a Slavonice; na západě a severozápadě: vlastní hranice Čech. Horáci a Podhoráci obývají tedy více než třetinu země. Jazykem, odíváním a mravy se blíží sousedním Čechům“.

Že západomoravští Horáci náleželi mezi hlavní etnografické skupiny obyvatelstva na Moravě svědčí také Etnografická mapa rakouské monarchie, kterou vydal ve Vídni 1855 rakouský statistik Carl von Czoernig. Vedle Hanáků a Valachů jsou na mapě vyznačeni při moravsko-české hranici i Horáci (Horaken), naopak překvapivě absentují moravští Slovinci.

Česká toponyma Horácko a Podhorácko nacházíme v odborné a regionální literatuře až později od 80. let 19. století.

V 19. století se do odborné literatury, kartografických pomůcek a obecného povědomí dostává toponym Malá Haná. Uvedené metaforické označení nevelké oblasti, signalizující vazby kstředomoravské Hané, se opíralo o obdobný krajinný reliéf, vytvářený úrodnou Boskovickou brázdou, i o analogickou širokou mluvu obyvatel. Patrně poprvé je region Malé Hané vyznačen na Mapě Země Moravské. S částmi pohraničními Slezska, Čech, Rakous i Uher, kterou sestavil a ve Vídni roku 1863 vydal dialektolog Alois Vojtěch Šembera. Malou Hanou situoval do prostoru severně nad

Boskovici mezi Kninicemi, Jevíčkem a Chornicemi (Kornice). Znovu byla Šemberova mapa vydána roku 1868 a 1881 (*zde přetisk*) se stejným vymezením regionu. Při sestavování mapy Moravy měl Šembera vycházet z různých pomůcek, mimo jiné také z map generálního štábu rakouské armády, kde se region objevuje na III. vojenském mapování (Františkovo-josefské) v německé varian-

tě jako Kleine Hanna na mapovém listu z roku 1876 přibližně mezi Chrudichromy na jihu a Opatovicemi na severu. Na stejném mapovém listu, vydaném ale v měřítku 1:75.000, je použit český název Malá Haná a lokalizace regionu odpovídá vymezení Šemberovu, tj. v prostoru mezi Kninicemi, Jevíčkem až za Chornicemi.

Zatím nejstarší písemný záznam o Malé Haně byl nalezen v kronice Světlé z roku 1877, kde její autor popisující šebetovské panství uvádí, že „nachází se v rovném a úrodném položení, tak že tato krajina pro svou úrodnost a rovnou polohu „malou hanou“ nazývána jest.“

Od r. 1895 bylo v Jevíčku vydáván národně a katolicky orientovaný periodikum Malá Haná, kde byl publikován i vlastivědný materiál a příspěvky k dějinám národnostního boje. Přispělo stejné jako pozdější týdeník Nová Malá Haná ke zdomácnění, rozšíření a stabilizaci označení jako svébytného kulturního regionu. Výhradně vlastivědná, historická a národopisná tematika se objevuje v zájmovém periodiku, které pod názvem Malá Haná vydával od roku 1965 Historicko-vlastivědný kroužek ve Velkých Opatovicích. Na jeho obálce se v r. 1971 objevila mapa s vyznačenými lokalitami, ovšem vedle malohanáckých také vesnice ležící západně od Velkých Opatovic (Malá Roudka, Brtův, Smolná, Bělá) nebo obce na Dražanské vrchovině jako Kladky či Šubiřov, které svědčí o nevyhraněném chápaní regionu Malé Hané.

V minulém století se o přesné vymezení regionu Malé Hané pokusili někteří regionální badatelé na základě výsledků svých terénních bádání. Přední znalec západní Moravy, muzejní pracovník a národopisec František Josef Svoboda vydal v době protektorátu (1940) drobnou publikaci o Moravském Horácku, jejíž součástí je i Mapa Moravského

Horácka a západního Podhorácka, kde řeší problematiku etnografické rajonizace západní Moravy. Hranici moravského Horácka vede přibližně od Olešnice k Pernštejnu, Velkému Meziříčí, Moravským Budějovicím a k Novému Bítovu. Na východ od této linie situuje poněkud vágně Podhorácko s tím, že severovýchodní část regionu vyznačil jen schematicky do prostoru kolem Tišnova a Kunš-

tátu a tak se vyhnul určení hraniční linie s Malou Hanou.

Ze Svobodovy mapy nepřímo vyplývá, že bychom za Podhorácko mohli považovat oblast mezi Lysicemi a Boskovici. Roku 1864 byl sice v Lysicích založen čtenářsko-pěvecký spolek Podhorák, který by mohl teoreticky ukazovat na vazby Lysicka k oblasti Podhorácka. Označení se ale neujalo ani mezi obyvateli ani v odborných kruzích. Z hlediska jevů materiální kultury lze oblast Lysicka spíše spojit s Malou Hanou, jak tomu nasvědčuje krajinný reliéf, charakter zástavby vesnic a existence malohanáckého zundru, roubené sýpky na obilí, např. v Sebranicích, Voděradech či ještě v Býkovcích. Ovšem na základě povědomí obyvatel začíná oblast Malé Hané až za Boskovicemi.

Z hlediska lidového kroje hranici Malé Hané stanovila po druhé světové válce učitelka a národopisná pracovníce Pavla Vacová (1901–1975). Podle Vacové se malohanácký kraj nosil také „na přilehlých horách“ Dražanské vrchoviny, proto konstatuje, že „jádrum je nížina Malé Hané, zhruba mezi městy Boskovici a Jevíčkem, s obcemi: Bačov, Sudice, Vážany, Knínice, Šebetov, Vanovice, Drálovice, Světlá, Cetkovice, Borotín, Uhřice, Velké Opatovice, Biskupice, Jaroměřice, Vrážné, Bezděč, Lazy, Mezihoří, Unerázka, Trnávka a bývalé německé obce Derflík a Chornice.“

K tomuto jádru připojuje vesnice v horách – na západě na Letovicku (od Podolí k Svárovu, Roudkám, Maloninu a Bělé), na severu vesnice mezi Rozstáním, Bohdalovem a Vranovou Lhotou. Na východě obce na Dražanské vrchovině mezi Hartinkovem, Kladkami, Džblem, Horním Štěpánovem, Protivanovem, Žďárnou a Valchovem (na jihu). Tyto obce jsou podle Vacové hospodářsky závis-

Miroslav Válka

lé na městech v rovině, na Boskovcích a Prostějově. Z hlediska typologického Vacová považuje malohanácký kraj za nejvýchodnější výběžek kroje horáckého. Na závěr konstatuje, že „přibližně se tedy hranice malohanáckého kroje kryje s hranicí malohanáckého nářečí“. Ovšem zde musíme konstatovat, že malohanácké nářečí do horských terénů na rozdíl od kroje nezasahovalo, protože nářeční situace byla diferencovanější a hranice jevů materiální kultury se s hranicemi nářečí nekryjí, jak je patrné ze základního dialektologického díla Fr. Šveráka Boskovické nářečí (Brno 1941).

Patrně nejspolehlivější vymezení regionu Malé Hané máme od předního znalce regionu, architekta a regionálního historika Jaroslava Mackerleho (1913–1964). Ve fondech Etnografického ústavu Moravského zemského muzea v Brně je uložena Mackerleho mapa, která vznikla po druhé světové válce, kde je pro vymezení regionu zvolen dialekt a lidový dům. Podle Mackerleho jsou na jihu hraniční lokality Malé Hané Boskovice, Chrudichromy, Bačov a Sudice. Západní hranici vede od jihu (proti Letovicku) k severu (proti Hřebečsku) přes Pamětice, Drálovice, Vanovice, Borotín, Velké Opatovice a Jevíčko k Visce (Derflík) a k Městečku Trnávce. To už se nachází při severní hranici Malé Hané spolu s Mezihořím, Petrůvkou a Pečívkem. Vesnice či osady Jarovice, Plechťinec, Unerázka a Bezděč leží na východní hranici Malé Hané, která směrem k jihu pokračuje sídly Vrážné, Chornice, Biskupice, Jaroměřice, Úsobrno, Uhřice, Cetkovice, Světlá, Šebetov, Knínice, Vážany a Sudice zpět k Boskovici.

Z poznámek J. Mackerleho je patrné, že pro některé specifické rysy v mluvě nebo oděvu měli obyvatelé jistých sídel zvláštní jména, předzvěky: Opatovickým se říkalo Šorani, v Jevíčku žili Frakari, Jaromeřičtí byli Lešníci, Uhřičtí Kupáci.

I když by se mohlo zdát, že etnografická rajonizace je uzavřenou historickou kategorií, povědomí o národopisných oblastech se stále udržuje, a to nejen v odborné sféře. Obdobně, přirozenou cestou jako národopisné oblasti se po roce 1989 utvořila volná sdružení obcí, označovaná jako mikroregiony, které vyrostly na základě společných přírodních, hospodářských a kulturních vazeb kolem historických sídel městského charakteru. Ve sledovaném regionu, který náleží po správní reformě v r. 2000 do Jihomoravského kraje a kde pověřeným místem státní správy jsou Boskovice, vznikl také mikroregion Malá Haná se sídlem ve Velkých Opatovicích, který zahrnuje jak historické malohanácké obce ležící v úrodné Boskovické brázdě od Šebetova na jihu po Úsobrno a Velké Opatovice, tak i přičleněné horské vesnice na západě: Roudky, Svárov, Bezděč, Skočova Lhota, Roubanina a Brtův. Hranici tvoří hranice s Pardubickým krajem, která opět Malou Hanou rozděluje na dvě části.

Na závěr lze konstatovat, že za objektivní vymezení Malé Hané považujeme vymezení J. Mackerleho kombinující kritéria tradiční kultury a dialektu.

Učíme se navzájem – Po stopách 1. světové války

32 studentů Gymnázium Boskovice se svými pedagogy se vydalo na cestu po stopách 1. světové války. Do tohoto mezinárodního projektu se zapojily další dvě školy - ze Slovinska a z Portugalska.

Události 1. světové války jsou dnes zastíněny 2. světovou válkou, ovšem hrůznost obou válek je srovnatelná, a proto bylo cílem projektu připomenout nejen mladší generaci krvavý průběh 1. světové války.

Touto válkou v letech 1914-1918 se poprvé rozšířilo bojiště z evropského prostoru na celý svět. První světová válka dosáhla dosud nepoznaných rozměrů, demonstrovala hrůzy moderní techniky zapojené do strategie ničení - nasazení nových zbraní - tanků, letadel, stejně jako chemických bojových látek. Válka se dotkla ve zvýšené míře i civilního obyvatelstva nedostatkem potravin, prací žen ve zbrojařském průmyslu, bombardováním měst a přinesla závažné politické změny.

Byla to válka, ve které umřelo denně 5 600 vojáků. Zapojilo se do ní 28 států. Nejvíce postiženi byli však obyčejní lidé. Tyto události by neměly být zapomenuty, naopak bychom si je měli připomínat a z šerednosti této nedávné historie se poučit.

Studenti pracovali s celkem 17 rodinami, jejichž příbuzní bojovali v této válce, sesbírali velké množství informací, dobových materiálů i dokumentů, z nichž pak sestavili výstavu

Světлана Trefná

Právě tato část na studenty nejvíce zapůsobila, protože měli možnost poznat historii prostřednictvím opravdových životních osudů a příběhů.

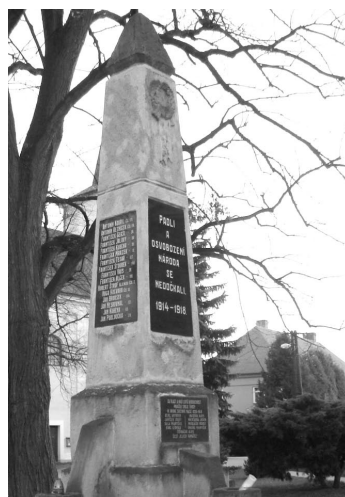
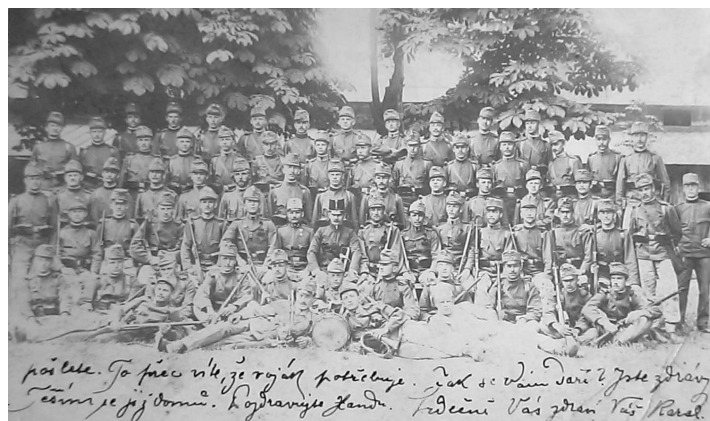
Tato slavnostní prezentace se konala symbolicky 11. listopadu 2009 u příležitosti ukončení bojů 1. světové války a zúčastnilo se jí na 150 hostů.

Studenti podnikli dvě cesty do zahraničí, při nichž se nejen setkali se svými přáteli z družebních škol, ale hlavně si mohli místa, o kterých jen slyšeli z vyprávění nebo o nich četli, prohlédnout na vlastní oči.

Nejpůsobivější byla cesta do Slovinska, při které studenti poznávali místa tzv. Sočské fronty, kde zemřelo také obrovské množství českých vojáků.

Studenti také připravili dvě výukové prezentace - jednu v powerpointu a druhou pro interaktivní tabuli, ve kterých jednak stručně představují svou vlastní práci, ale hlavně budou sloužit jako výukový materiál v hodinách dějepisu a občanské výchovy. Studenti pak sami budou učit svoje spolužáky i žáky jiných boskovických škol, tato metoda výuky se nám velmi osvědčila už při předchozích projektech.

Po celou dobu práce na projektu studenti pravidelně informovali veřejnost o průběhu své práce jednak na samostatných webových stránkách, ale i prostřednictvím regionálního tisku.

Pohlednice mamince a pomníky padlým vojákům.

110 let od narození Františka Tázlara

Jiří Bušina

František Tázlár jako Matěj Štětivec v roce 1969 s Karlem Bašným - nadlesním.

Historiie boskovických ochotníků divadel je spojena se dvěma osobnostmi, jejichž zemité humor přinášel salvy smíchu do divadelních sálů. Byl jím v Katolickém domě Adolf Šafář a v sokolském divadle František Tázlár. 16. listopadu 2009, to bylo 110 let, kdy se v Pecce v Podkrkonoší František Tázlár narodil. Svě mládí prožil v Podkrkonoší. Do Boskovic přišel v roce 1928, když přijal místo sokolníka u místní tělocvičné jednoty Sokol. Přibližně za rok vstoupil do služeb na boskovickém gymnáziu, kde pracoval až do odchodu do důchodu v roce 1959.

Okamžitě po příchodu do Boskovic se aktivně zapojil do ochotnické divadelní činnosti v dramatickém odboru Sokola. Ze začátků divadelní činnosti nesmíme zapomenout na roli Aloise Kalendáře z operety Na svatou Annu, kde si nejen

zahrál, ale hru i režíroval. Z dalších je třeba vzpomenout operetu J. Baldy a J. Kohouta Nezapomeň (1935) a operetu Kukačka, kterou také režíroval. Nehrál však jen v operetách. V roce 1936 hrál ve hře Františka Langra Jízdní hlídka, legionářské bohatýrské hře ze života legionářů na Rusi. Režii měl Mila Syříště. Nelze na tomto místě vyjmenovat všechny hry u jejichž zrodu byl jako herec nebo režisér. Byly to hry Ztracená varta, Poláckova Frajerečka, Saši Razova Divá Bára a mnoho dalších. Nejvýznamnější a celým jeho životem prostupující byla opereta J. Beneše Na té louce zelený, uvedená v roce 1939 a znovu pak v roce 1969. Jeho postava hajného Štětivce se natrvalo zapsala do srdcí diváků.

V dalších letech to byly opět operety Osudy dobrého vojáka Švejka, Fid-

lovačka, Mamzelle Nitouche, Slováká princezka, C. K. polní maršálek a mnoho dalších her. Společně s Rudolfem Volfem, Jaroslavem Maňasem a řadou dalších byl jedním z pilířů boskovického ochotnického divadla.

Vzpomeňte s námi na tohoto obli-

beného ochotníka, který spolu se svou manželkou věnovali divadlu všechn volný čas a někdy i mnohem víc. A nesmíme zapomenout, že českému divadlu vychovával syna Antonína, profesionálního divadelníka, známého především z opavského a ostravského divadla.

Zájezd do Poličky

Eva Šmátková

Na základě návrhu členů z únorové členské schůze jsme ve výboru připravili i druhý letošní zájezd, tentokrát do Poličky.

Vyjeli jsme ráno v úterý 22. Září. Po příjezdu do Poličky nás vítalo sluníčko a už jsme tušili, že se náš výlet vydaří. Naše brněnská členka, paní Jana Kučinská, nás nejprve seznámila s historií Poličky a potom nás provázela zajímavými místy města. Nejprve to byly pevné hrady, které se jako jediné u nás kompletně zachovaly. Jako vzpomínku na osídlení před hrady k nim nyní přiléhá pár pěkných malých domků ve stylu „zlaté uličky“. Naše cesta dál vedla parkem s malou zastávkou u sochy Bohuslava Martinů. Zajímavé také bylo zastavení u poličského divadla a informace o jeho výstavbě. Naše další zastávka byla na hřbitově u hrobu Bohuslava Martinů, kde jsme se dozvěděli spoustu informací o hudebníkově životě a díle. Pokračovali jsme „obchodní ulicí“ směrem k náměstí. Nejen v této ulici, ale i v dalších uličkách okolo náměstí je velké množství původních vchodových dveří do domů i obcho-

dů, které jsou respektovány a udržovány v krásném stavu. Naše společná cesta končila na náměstí, kde jsme se dozvěděli další informace o kašně a morovém sloupu. Bohužel jsme se nedostali ani do kostela sv. Jakuba ani do věže se svatnickou, kde se Bohuslav Martinů narodil a prožil své dětství. Probíhají tam totiž opravy a rekonstrukce. Další pobyt ve městě byl už individuální. Někteří z nás šli do Centra B. Martinů (muzea), jiní do restaurace na oběd, jiní do obchodu. Někteří se jen procházeli a hledali historii. Při této prohlídce jsme byli velmi mile překvapeni jak se město stará o historické objekty. Zjevně si jich váží. A protože do města slavného hudebního skladatele přijíždí mnoho turistů, je to pro město nejlepší reklama.

Cesta zpět do Boskovic uběhla velice rychle a v dobré náladě. Všichni si totiž vyměňovali názory na to co viděli, co nakoupili, zažili, na čem si pochutnali. Všechny 21 účastníků zájezdu snad bylo spokojeno a ihned padaly nápady na výlet další.

120. výročí narození Jana Chlupa

Jiří Bušina

Jan Chlup se narodil 22.11.1889 v Boskovicích v rodině zřizence berního úřadu. Měl ještě 12 sourozenců. Otec byl několikrát překládán a tak jej rodina následovala do Uherského Ostrohu, později do Kunštátu a do Brna.

Když se rozhodovalo čím má být, přišel, jak sám píše, první konflikt mezi sněním a rozumem, mezi mladistvou nezkoušeností a zkušeností starších. Velice jej lákalo, stát se zahradníkem nebo lesníkem. Matka však z něj chtěla mít učitele. Proto na něj poslala strýce. Mladý Jan uvěřil jeho důvodům a šel do Brna na studii. Uposlechnutí rady zkušených dalo směr celému jeho životu. Jak sám vzpomínal, nezapomínal tiše a vděčně poděkovat, když jde kolem hrobu matky i strýce.

Vystudoval učitelský ústav v Brně a nastoupil na místo výpomocného učitele v Boskovicích na obecné a pokračovací škole. Při práci si svou odbornost rozšiřoval studiem českého jazyka, dějepisu a zeměpisu. Volný čas věnoval práci v Sokole jako cvičitel, jednatel, v ochot-

nickém divadle jako režisér, byl jednatel školské expozice na krajské výstavě v roce 1912 v Boskovicích i funkcionářem stavebního družstva.

V roce 1913 nastoupil vojenskou prezenční službu a v srpnu 1914 odešel do světové války.

V jejím průběhu se také oženil s Paulou Morávkovou z Boskovic.

Po návratu z války se aktivně zúčastnil poprvratové budovatelské práce. Byl prvním kulturním referentem brněnské posádky, založil první vojenské knihovny a kulturní samosprávu vojáků.

Byl znám svými hospodářsko-administrativními zkušenostmi i pedagogickými výsledky. Velké nadšení vkládal do práce s dětmi. Osobně navštívil zakladatele pražského ústavu pro léčbu a výchovu mrzáčků- MUDr. Rudolfa Jedličku, aby se podrobně seznámil s jeho koncepcí komplexní rehabilitace. Ta se stala východiskem Chlupových snah v nově založeném „Ústavu pro děti zmrzačené“, známém dodnes pod názvem Kociánka. Tento zahájil provoz v roce 1919

v Brně, Králově Poli. Jan Chlup se stal jeho ředitelem.

Byl nejen ředitelem, ale i učitelem, vychovatelem, organizátorem a průkopníkem nových metod výchovné práce. Důraz kladl na co nejdřívejší a individuálně zaměřenou profesní přípravu postižených chovanců ústavu. Vybudoval celou řadu pracovních dílen: obuvnickou, košíkářskou, knihařskou, kartáčníkovou, stolařskou a mnoho dalších. Některé děti umisťoval do vesnických rolnických a řemeslnických rodin, kde by se mohli co nejlépe přizpůsobit stylu života.

Cílem komplexní rehabilitace, kterou Jan Chlup prosazoval, byla a stále je snaha co nejvíce minimalizovat důsledky zdravotního postižení, nalezení a udržení vhodného pracovního uplatnění, dosažení jisté úrovně vzdělání a tím vším usnadnit opětovný návrat do společnosti.

Aby jako ředitel ekonomicky zajistil chod ústavu, organizoval rozsáhlé veřejné sbírky ve prospěch ústavních svěřenců, prodával výrobky z dílen.

Za svůj život obdržel mnoho významných ocenění – Řád S. Sávy od krále Petera II. V Jugoslávii, stal se členem odboru pro ústavní péči v Elysiu ve státě Ohio v USA apod.

V roce 1945 odešel z brněnského ústavu. Vybudoval první brněnský domov pro Jugoslávce, pak další dva. Později, již jako vládní zmocněnec, rozšířil akci na mladé Bulhary.

Přičinil se o zřízení několika nových ústavů, psal články o aktuálních problémech na úseku sociálních služeb, přednášel v kurzech.

Koncem března 1950 odešel na vlastní žádost do výslužby. S péčí o mládež zůstal v kontaktu, hlavně s ústavem v Králově Poli.

Zemřel v Brně, 8. dubna 1968.

Na památku tohoto významného muže, který celý život věnoval práci s tělesně postiženými dětmi, stojí v areálu Kociánky pomník. Byl postaven v roce 1969 v parčíku ústavu k 80. výročí narození Jana Chlupa. V Brně – Králově Poli je po něm pojmenována ulice.

Antonín Sychra, muzikolog, estetik, kritik, pedagog

* 9. 6. 1918, Boskovice,
+ 21. 10. 1969, Praha.

Studoval gymnázium v Boskovicích, kde roku 1937 maturoval. Od dětství projevoval hluboký zájem o kulturu, politiku, umění a speciálně o hudbu, v čemž byl podporován svým dědem, kantorem a všestranným hudebníkem Ladislavem Vondruškou (žák Leoše Janáčka na brněnském učitelském ústavě). Poté studoval na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity češtinu, němčinu, hudební vědu. Brněnského hudebního života se zúčastnil činností v Orchestrálním sdružení a v muzickém pěveckém sboru Opus. Během nacistické okupace působil jako učitel na Boskovicích, v době totálního nasazení byl činný v ilegálním oddíle Předvoj a v ilegální Komunistické straně Československa (1944), což ovlivnilo jeho další politické a ideové zaměření.

Po osvobození republiky roku 1945 dokončil studium hudební vědy a estetiky na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze, kam ho přivedla i osobnost předního estetiky strukturalistického zaměření, Jana Mukařovského (jeho dceru si vzal za manželku; druhou ženou se později stal zpěvák, herečka, tanečnice Milena Zahrynowská). Titul PhDr. (1946) získal

na základě disertace Hudba a slovo v lidové písni. Již roku 1945 nastoupil jako pracovník uměleckého odboru Výzkumného ústavu pedagogického v Praze, od 1947 přednášel na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy, po únorovém převratu 1948 byl pověřen přednáškami na Hudební fakultě AMU, kde byl jmenován 1950 děkanem a 1951 profesorem. Habilitoval se prací Materiál hudby. Hudební fonetika a fonologie na Filozofické UK, kde 1952 byl jmenován profesorem. Titul DrSc. získal roku 1959 rozsáhlým spísem Estetika Dvořákovy symfonické tvorby. Jako vysokoškolský pedagog (zejména zpočátku svého působení) ve výuce značně rigorózně uplatňoval principy marxisticko-leninské estetiky, socialistického realismu apod. Sychrovo působení na některé žáky a mladší souputníky bylo silné: zprvu byl pod jeho výrazným vlivem i boskovický

rodák Ivan Vojtěch.

Jako vědec (estetika a muzikolog) se Sychra vyvíjel značně složitě. V počátcích vědecké dráhy publikoval řadu hodnotných studií, statí, kritik apod., zejména pozoruhodnou práci Hudba a slovo v lidové písni, která vycházela ještě ze strukturalismu. Vzápětí se však Sychra na řadu let propadl do publicistiky poplatné dobové ideologii, v níž se zařadil po bok nechvalně známým bijcům socialistického realismu, z nichž též tematicky a argumentačně čerpal.

S pokračujícími 50. lety si Sychra stále zřetelněji uvědomoval tuto cestu co by slepou uličku jak umění, tak i své vědecké kariéry, a od názorů z publikace Stranická hudební kritika – spolu-tvůrce nové hudby se víceméně distancoval. Postupně se vracel k nejdélejší vědeckým východiskům. Nemalá část muzikologické a estetické obce navíc sledovala proměny jeho názorů a i jeho

pracovní výsledky s určitou skepsí.

Po relativně krátkém průběhu nemoci (roztroušená skleróza; byl však půldruhého roku upoután na nemocniční lůžko) zemřel předčasně a uprostřed nově nastoupené slibné vědecké cesty. Patřil k výrazným tvůrcům, velmi plodným (jeho bohatá bibliografie je značně nepřehledná, neboť řada příspěvků vycházela v různých podobách, přetiscích, souborech), ale rozporuplným osobnostem české estetiky a muzikologie v polovině 20. století, uprostřed velkých společenských otřesů. Jeho život, tvorba a odkaz zatím nejsou do hloubky prozkoumány, zhodnoceny a využity (z pozůstalostiho obsáhlého spisu Hudba a skutečnost byly publikovány jen některé části).

Vybráno z hesla *Českého hudebního slovníku osob a institucí, které napsal Ivan Poledník, dostupné na <http://www.ceskyhudebnislovník.cz/>*

*Všem členům Vlastivědných listů Boskovicka,
členům a příznivcům Klubu přátel Boskovic přejeme pěkné prožití svátků
Vánočních a mnoho radosti, štěstí a zdraví v roce 2010.*

Redakce a výbor Klubu přátel Boskovic

Josef Janků - Arboretum Šmelcovna Boskovice (sponzor Vlastivědných listů)

Šmelcovna 3, 680 01 Boskovice, tel./fax 516 453 071, e-mail: arboretum@smelcovna.cz, www.smelcovna.cz

**Děkujeme obchodním partnerům, zákazníkům a návštěvníkům
Arboreta za projevenou přízeň a spolupráci v roce 2009.**

V novém roce přejeme všem dostatek zdraví a osobní pohody.

Vlastivědné listy Boskovicka, vydává Klub přátel Boskovic, o.s., společně s Vlastivědným kroužkem KZM Boskovice. Redakční rada: PhDr. Helena Janíková, Mgr. Ilja Melkus, Redakce: Jiří Bušina, Plačková 23, 680 01 Boskovice, e-mail: kpboskovic@post.cz nebo jiri.busina@seznam.cz, kam zasíláte příspěvky, dotazy a připomínky. Vychází 4x ročně jako příloha regionálních novin Boskovicko. Uzávěrka příštího čísla je 15. února 2010.